

STREFA CZYSTEGO TRANSPORTU WE WROCŁAWIU – ASPEKTY PRAWNE

r. pr. Miłosz Jakubowski

 Frank Bold

Podstawa prawna utworzenia SCT

- Art. 39 i 40 ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych.
- Strefę tworzy się: ***w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania emisji zanieczyszczeń z transportu na zdrowie ludzi i środowisko na terenie gminy.***
- Wjazd do strefy:
 - pojazdy elektryczne, wodorowe, na gaz ziemny,
 - pojazdy wybranych służb i instytucji,
 - pojazdy osób niepełnosprawnych
 - inne, spełniające wymagania podmiotowe lub przedmiotowe, określone w uchwale w sprawie SCT (np. spełniające określone normy EURO).

Utworzenie SCT a POP

- Utworzenie SCT we Wrocławiu jest działaniem naprawczym określonym w aktualnym POP dla stref województwa dolnośląskiego (działanie o kodzie **AwSCTr**).
- Etapy realizacji działania:
 - od do 31.12.2024 r. przeprowadzenie analiz, badań i konsultacji społecznych dot. wdrożenia, zasięgu i restrykcyjności SCT, opracowanie projektu SCT i harmonogramu jej wdrażania;
 - od 01.01.2025 r. do 31.07.2026 r. – tworzenie SCT zgodnie z harmonogramem ustalonym w pierwszym etapie.
- Ewentualne kwestionowanie legalności POP musiałyby nastąpić poprzez zaskarżenie uchwały sejmiku województwa do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Sankcja za opóźnienie realizacji działania określonego w POP

- Art. 315a Prawa ochrony środowiska:

1. *W przypadku: (...)*

(...)

3) niedotrzymania terminów realizacji działań określonych w programach ochrony powietrza i ich aktualizacjach lub planach działań krótkoterminowych,

(...)

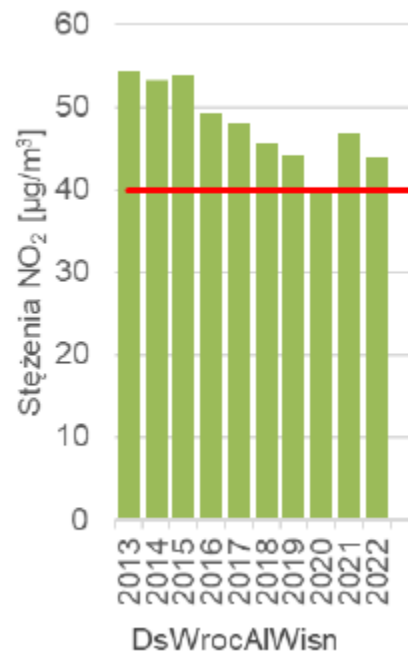
*- organ za to odpowiedzialny podlega karze pieniężnej w wysokości **od 50 000 zł do 500 000 zł.***

Podstawa prawna wprowadzenia obowiązku utworzenia SCT do POP

- Art. 91 ust. 9ac Prawa ochrony środowiska:
*9ac. Opracowany przez zarząd województwa projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza powinien określać **działania naprawcze**, tak aby okresy, w których nie są dotrzymane poziomy dopuszczalne lub docelowe lub pułap stężenia ekspozycji, **były jak najkrótsze**.*
- § 3 pkt 5 lit. d tiret ósme rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych:
*d) **wskaźniki monitorowania postępu dla planowanych działań naprawczych**, w tym:*
(...)
*– wielkość obszaru w km² w miastach objętych **strefami czystego transportu**,*

Przesłanki utworzenia SCT

- Na terenie Wrocławia występują przekroczenia poziomu dopuszczalnego dwutlenku azotu (NO_2) ustalonego dla okresu uśredniania wynoszącego 1 rok.
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim (2022):

Nazwa strefy	Kod strefy	Powierzchnia [km^2]	Emisja NO_x [kg/rok]				Emisja [kg/(km^2 ·rok)]		
			Komunalno-bytowa	Transport drogowy	Punktowa	Inne	Suma emisji	Bez emisji punktowej	Razem
aglomeracja wrocławska	PL0201	293	215 332	821 510	1 169 151	214 236	2 420 229	4 270	8 260

Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są kominy domów ogrzewanych indywidualnie oraz transport samochodowy, który wpływa na stężenia zanieczyszczeń zwłaszcza na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa dolnośląskiego głównie energetyka zawodowa, ze względu na dużą wysokość kominów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa. Zakłady przemysłowe o istotnej emisji niezorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie emitory mogą również bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w sąsiedztwie.

Poziomy dopuszczalne a wytyczne WHO

- Poziomy dopuszczalne NO₂ i PM: **rozporządzenie w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu**, transpozycja **dyrektywy 2008/50/WE**.
- Dyrektywa 2008/50/WE nakłada na państwa członkowskie **bezwzględny obowiązek osiągnięcia poziomów dopuszczalnych**.
- Obecne poziomy dopuszczalne obowiązują: **od 2005 r. – PM₁₀, od 2010 r. – NO₂, od 2020 r. – PM_{2,5}**.
- Obecne poziomy dopuszczalne są niezgodne z **Globalnymi wytycznymi jakości powietrza WHO**.
- Trwają prace nad **nowelizacją dyrektywy 2008/50/WE** (znaczne zaostwienie poziomów dopuszczalnych).

Poziomy substancji w powietrzu

- Poziomy dopuszczalne:

Substancja	Okres uśredniania	Poziom dopuszczalny	Wytyczne WHO	Projekt dyrektywy (od. 2030 r.)
NO₂	godzina	200 µg/m ³ (18 przekroczeń w roku)	brak	200 µg/m ³ (1 przekroczenie w roku)
	dość	brak	25 µg/m ³ (3-4 przekroczenia w roku)	50 µg/m ³ (18 przekroczeń w roku)
	rok	40 µg/m ³	10 µg/m ³	20 µg/m ³
PM₁₀	dość	50 µg/m ³ (35 przekroczeń w roku)	45 µg/m ³ (3-4 przekroczenia w roku)	45 µg/m ³ (18 przekroczeń w roku)
	rok	40 µg/m ³	15 µg/m ³	20 µg/m ³
PM_{2,5}	dość	brak	25 µg/m ³ (3-4 przekroczenia w roku)	25 µg/m ³ (18 przekroczeń w roku)
	rok	20 µg/m ³	5 µg/m ³	10 µg/m ³

Obowiązki konstytucyjne

- Art. 5 Konstytucji RP:

*Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz **zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.***

- art. 68 Konstytucji RP:

*4. Władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i **zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.***

- Art. 74 Konstytucji RP:

*1. Władze publiczne prowadzą politykę **zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.***

*2. **Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.***

Postępowanie dot. naruszenia prawa UE

- Komisja Europejska prowadzi przeciwko Polsce **postępowanie w sprawie naruszenia prawa UE** w zakresie przekraczania dopuszczalnych stężeń NO₂.

Ryzyko pozwów przeciwko miastu

- Uchwała Sądu Najwyższego z dn. 28 maja 2021 r., sygn. III CZP 27/20:
*2. Ochronie, jako dobra osobiste (art. 23 w związku z art. 24 i 448 k.c.), podlegają zdrowie, wolność, prywatność, do których naruszenia (zagrożenia) **może prowadzić naruszenie standardów jakości powietrza określonych w przepisach prawa.***
- Sprawa mieszkańca Rybnika przeciwko Skarbowi Państwa – prawomocnym wyrokiem zasądzono **zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych spowodowane przekraczaniem standardów jakości powietrza** na skutek **zaniechania władz publicznych.**
- Analogiczny pozew przeciwko miastu, które nie realizuje swoich obowiązków w zakresie ograniczania emisji NO₂ – możliwy, prawdopodobny, do wygrania!

Wnioski

- Utworzenie SCT jest konieczne ze względu na:
 - **obowiązek realizacji działania naprawczego określonego w POP,**
 - obowiązek najszybszego jak to możliwe osiągnięcia poziomu dopuszczalnego NO₂ wynikający z prawa UE,
 - obowiązek zapewniania bezpieczeństwa ekologicznego i ochrony zdrowia ludzi, w tym grup szczególnie narażonych, wynikający z Konstytucji RP.
- Dyskusja powinna dotyczyć nie tego **czy** utworzyć SCT, ale **jaka** SCT powinna obowiązywać we Wrocławiu (granice strefy, daty wejścia w życie i okresy przejściowe, rodzaj pojazdów dopuszczonych do wjazdu).

Dziękuję za uwagę

r. pr. Miłosz Jakubowski
miłosz.jakubowski@frankbold.org

Fundacja Frank Bold
www.frankbold.pl